

Megy a torony — saját lábán

A szegedi szénhidrogén medencében, Algyón, valamint Üllésen és más mezőkben még sok száz olaj- és gázkút vár fúrára. A Nagyalföldi Kutató- és Feltárási Üzem műszaki dolgozói, olajbányászai új módszerekkel is törekednek a tervezett kutak mielőbbi üzembe helyezésére.

Simon Balázs fúrómérnök és Bacsik József előkészítő-mester újításával megoldották, hogy a 250 tonna teher-

bírási, 45 méter magas fúrótornyot egy-egy kút lemélyítése után nem kell szétbontani, szállító járműre helyezni, hanem ehelyett a torony a „saját lábán”, s az eddignél lényegesen gyorsabban jut el az új fúrási pontra. A módszert az úgynevezett bokorfúrásnál alkalmazzák, vagyis olyan helyeken, ahol egymás közelében több kutat fúrnak, tehát nem kell a tornyot nagy távolságra továbbítani. Ilyen

bokorfúrás helyén nagy betonlapot készítettek, s ezen húzták át a tornyot új munkahelyére, három lánc-talpas traktorral, csigasor és görgők segítségével.

Igy jelentős előnyt szereztek, mert amíg a szétszereléssel járó és szállítóeszközön történő továbbítás általában két napot vesz igénybe, addig az új módszerrel mindez négy órahosszat tartott, s máris hozzáfoghattak az új kút mélyítéséhez.

Az olvasók leveleiből

postaláda

Nem lenne abban semmi szokatlan, ha az év utolsó Postaládjában, amely ráadásul éppen a december legszebb napján jelenik meg, csak jó híreket, kellemes emlékeket, köszönő szavakat tolmácsolhatnánk. Szíves-örömeit tettük volna igazán karácsonyivá a mai levelgyűjteményt, de azért csak „becsüszott” egy-két örökzöld panaszos téma. Mindegy, no, nem is baj talán, így legalább hi maradhat önmagához az évet búcsúztató Postaláda: hírt adhat a levelet író olvasók szerettegázó érdeklődéséről. A levelezési rovat célja jövőre is ez marad, s a hetenkénti változathoz változatlanul kérjük olvasóink ötleteit, javaslatait, észrevételeit. A jelenlegi formájában mástól éve jelentkező Postaláda összeállítói végül azal búcsúznak 1976 levelíróitól: kívánjuk, hogy minél több örömhír, s kevesebb bosszúság késztesse olvasóinkat levelírásra 1977-ben.

Karácsonyi csokor

Igy, december vége felé már-már várjuk is Nagy Idának, az alsóvárosi szociális otthon lakójának tudósítását — a Téli-ünnepségről. „Eppen olyan kedvesen és gondosan készítették elő, mint tavaly, most is beérték köszöntőink minden szobába. Senki nem maradt ajándék nélkül, hát köszönetet mondunk a Téli-ünnepségnek, s mindenkinek, aki segítette őt, hogy örömet szerezhesen nekünk.” Az otthon lakóinak karácsonyát azonban remélhetőleg nem csupán a közös, a „hivatalos” Téli-ünnepség, hanem a Téli-ünnepség szervezte. Ha arról külön tudósítás nem is számoj majd be, biztosan gondolnak az idős gondozottakra hozzátartozóik is. Így lesz igazán meghitt karácsonyuk.

„A Szegedi Ruhagyár Alkotmány szocialista brigádja negyedik éve patronál bennünket. A négy év alatt sok olyan hulladékanyagot kaptunk, amit az iskolában még jól tudunk használni. Ebben a tanévben is szervezték meglepetést: kis táskákat varrtak nekünk — ez volt a Téli-ünnepség ajándéka” — írják a tápéi általános iskolai hatodikosai, akikről legközelebb azt is szeretnénk hallani: vajon ők mivel köszöntötték a patronáló felnötteket?

Karácsonyi üdvözlőlappra írt Kalász Sándor és felesége (Borbás u. 20.). A jó kívánások mellett — ame-

lyeket megköszönünk — olvashatunk arról is, hogy a zálogházat tatarozó munkások megkímélték a fecskékészéket. Nem verték le, pedig megtehették volna. Példamutatásukért elismerését fejezi ki a házaspár. A városi tanács nyugdíjainak december 20-i találkozója lehetne a karácsonyi csokor újabb díszé, a hangulatosan berendezett étkezőben látta vendégül a szakszervezet a volt tanácsi dolgozókat. „Akik néhány évvel ezelőtt asztalszomszédok voltak, most is együtt ünnepeltek, s hallgatták meg a városi tanács vezetőinek köszöntő és tájékoztató szavait. Szóba kerültek aztán a régi emlékek, élmények és előkerültek az unokák képei is az I. és II. számú munkahelyi bizottság rendezte házi ünnepségen.”

A fodrászszakma emlékei

„A Borsod megyei fodrászok szeptemberben a Dél-magyarországban is meghirdették, hogy régi időkben használt fodrászszerszámokat vennének, melyeket kiállítanának. Szegeden már a harmincas években, az Oskola utcai tanonciskolában volt egy kis múzeum, az 1600-as évektől mutatták ott be a régi szerszámokat és frizurákat. Azok a tárgyak aztán veszendőbe mentek.” Levelírónk, id. Dudás Sándor (Északi körút 33.) a továbbiakban beszámol arról, hogy 1967-ben száznál is több tárgyat, dokumentumot ajándékozott a 624. sz. Iparitanuló Intézetnek. Több fodrászmester társával együtt most ismét összegyűjtötte szakmája emlékeit, s ezeket fel is ajánlották a borsodiaknak. De leveléből az cseng ki: szívesebben venné, ha ezek az emlékek, szerszámok, iratok Szegeden maradnának. Szerkesztőségünk azonban legfeljebb a közvetítésre vállalkozhat, a gyűjteményt mindenképpen szakemberekre kellene bízni. Ezért a KISOSZ és a Móra Ferenc Múzeum figyelmébe ajánljuk Dudás Sándor és a fodrászmesterek gyűjtött anyagot, a megőrzésre, feldolgozásra, kiállításra a két intézménynek együtt talán lenne módja.

Örökzöld

A cím persze nem a fenőfákra céloz, hanem a visszatérő panaszok csokrát jelzi. Farkas István (Ballagó térsor 2.) a gyógyszerforgalmazás csökkentésére tett javaslatot — amelyet azonban biztosan nem fogadnának tetszéssel az orvosok. „Azért örüünk annyi gyógyszerrel otthon fölősegesen, mert nem tudjuk, mi mire való. Ha a dobozra érthetően felírják, minek az ellenszere, orvoshoz sem kellene mennünk.” Nos, éppen itt a vitaközi való: orvosi el-

lenőzés nélkül nem tanácsos és veszélyes is gyógyszer szedni. Rádásul ugyanazt a gyógyszert, amit tavaly az orvos írt fel, lehet, hogy az idén már éppen nem javasolná. Farkas Istvánt kérjük, fejtse el gyorsan ezt az ötletét.

„Gondolom, sok vásárlónak lett volna karácsonyi meglepetés, ha legalább ideiglenesen feltöltötték vagy eltüntettek volna a Tabán ABC-t körül vevő sártengert. Most már azt sem bánánk, ha ezt az újévre halasztanák” — de azért ne az év végére, nyilván így gondolja Róvó Istvánné is.

A tizenkilenc aláírással érkezett levélben a Szeged éterem előfizetéses menüjét keveslik és rosszallják olvasóink. „Tudjuk, majd válaszol az illetékes, majd igéri, hogy így vagy úgy, lépéseket tesz, segít, megoldja... de ezt már ismerjük. Addig is nagyon szívesen látjuk ebédlőként a választadot, talán akkor hamarabb érezhetnénk az ebéd jó ízét.”

Válaszol az illetékes

Özv. Szántó Sándorné 870 forint címmel közzétett panaszára az alsóvárosi temető gondnokságáról érkezett válasz, amelyet szinte teljes terjedelmében közlünk. Az illetékes levele ugyanis arra példa, hogy az indokolatlan, vagy a nem egyértelműen fogalmazott panasz kellemtelen helyzetbe hozhatja a munkáját jól végző embereket. Reméljük, hogy a felrejtés tisztázódik a levélíró és a temető gondnoksága között. „A jelzett sírt a panaszos megrendelésének megfelelően hantoltuk fel, majd eltűntük be. A végzett munkáért bármikor felelősséget vállalunk. Szántó Sándorné-t október 6-án megkerestem, kívánja-e a sír gondozását jövőre is. Válasza igenlő volt, ezért érthetetlen, milyen kártalanításra gondol, milyen munkát nem végeztünk el? Feltehetően a sír mellett levő személtároló hely ellen van a panaszosnak kifogása. Sajnos, ezen egyelőre nem tudunk segíteni, mert a személtét is gyűjteni kell valahol, s bárkinek a sírja mellé helyezük is el, mindig lesz, aki panasszal él ellene. A levél tartalma sok olvasóban bizalmatlanságot kelthetett” — írja a temető gondnok, s szeretné nyilvánosan tisztázni az általuk tévesnek minősített bejelentést. Mivel többet a Postaláda nem tehetett, készsággal közöltük a választ is. (Noha a sírok és a szemétdombok szomszédságát szerintünk is meg kellene tisztítani. Ehhez persze a temető látogatóinak is figyelmesebbnek kellene lenniük.)

Összeállította:

Fálfy Katalin

Honnan vegyük, ami nincs?

Matematikailag nem igazolható az állítás, miszerint Magyarországon teljes — azaz: száz százalékos arányú — foglalkoztatottság valósult meg. Am a matematika igazsága ez esetben sovány, vagy éppenséggel semmilyen vigaszt sem jelent. Igaz ugyan, hogy az elmúlt öt évben a munkaképes korú nők 66 százaléka vett részt a társadalmilag szervezett munkában, ám sokkal többen, még ha akarnának sem állhatnának munkaviszonyba, többek között azért sem, mert például lakóhelyük környékén nincs munkahely... A munkaképes korú férfiak esetében is csak 84 százalékos a foglalkoztatási arány, de ez is megfelel a demográfiaiul lehetséges maximumnak, mert a munkaképes korúak egy része még tanul, vagy — például rokkantság miatt nem vállalhat munkát.

A matematikailag kimutatható „tartalek” tehát voltaképpen nem tartalék, legalábbis a jelenlegi körülmények között nem az... Ilyen helyzetben kezdődött a jelenlegi tervidőszak és tevődik fel a nagy kérdés: honnan vegyük, ami nincs, a szükséges számú és képzettségű munkaerőt?

A népgazdasági terv számítások szerint az összes munkaerőforrás, 1976. és 1980. között körülbelül 40 ezerral csökken, elsősorban a fővárosban, Észak-Magyarországon, a Dél-Alföldön és a Dél-Dunántúlon. Kiseb — majdhogynem jelentéktelen — mértékű növekedéssel lehet számolni az Észak-Dunántúlon és az Észak-Alföldön. (Viszont: e tartalék hasznosítása — elsősorban azért, mert nőkről van szó — inkább csak a helyi munka- lehetőségek bővítésével oldható meg.)

A terv ugyanakkor a foglalkoztatottak számának körülbelül hatvan ezres növekedésével számol a következő öt évben, oly módon, hogy feltételezi a munkaképes korú népességből újabb tízezer munkába állítását. Ezen belül a terv azzal is számol, hogy ugyanebben az időszakban körülbelül 130 ezerral csökken a mezőgazdaságban dolgozók száma (igaz: ennek reálisát az agrárszakemberek közül néhányan megkérdőjelezik...), valamint, hogy az ipari létszám nem emelkedik tovább.

Igy fest vázlatosan a következő öt év országos munkaerőmérlege, s most nézzük — ugyancsak vázlatosan — mivel számolnak a vállalatok, az ágazatok?

A gépiparban elsősorban a kiemelt nagyvállalatok jeleztek létszámnövelési szándékukat. Ha más gépipari vállalatoknál sikerül az igényeket alaposan visszaszorítani, akkor ez a szándék részben megvalósítható. A nehézipari vállalatok jóval szerényebbek voltak. A Nehézipari Minisztérium számításai és jelzései szerint, a tárca vállalatainál további munkaerőtartalékok mozgósíthatók; mindent egybevetve a nehézipar létszámigénye 1—2 százalékkal lehet alacsonyabb mint amire a népgazdasági tervkészítők számítottak.

A könnyűiparral kapcsolatban olvashatjuk a legváltozatosabb számokat; jelentős az eltérés a népgazdasági terv, a minisztériumi és a vállalati számítások között s az igazi gond ott kezdődik, hogy a könnyűipar a legmértéktartóbb tervezéssel sem mondhat le a létszám bizonyos arányú (növeléséről) különösen nem a nyomda- és a ruházati ipar.)

Kedvezőbb a helyzet az építőiparban, ahol eleve kisebb létszámnövekedést terveztek, mint amivel a népgazdasági terv számolt. Növekvő termelési feladataikat a termelékenység tervezettél gyorsabb ütemű emelésével akarják megvalósítani. Ez reális törekvés, különösen ha figyelembe vesszük, hogy az építőiparban alkalmazott bér- és személyi jövedelem szabályozás a vállalatokat nem ösztönzi a jelentősebb létszám-bővítésre.

A kereskedelem által jelzett munkaerőigények lényegében azonosak a népgazdasági terv számításával, de az már most is nyilvánvaló, hogy további munkaerőhiány várható a városi élelmiszer-kereskedelemben, a vendéglátóiparban és az üdülőkörzövek kereskedelmi és vendéglátó egységeinél. Az úgynevezett nem anyagi ágazatok munkaerőigényének kielégítése végsősoron két tényezőtől függ: egyrészt a felsőfokú végzettséggel rendelkezők pályázatok útján való elhelyezésének következetes végrehajtásától, másrészt a meglévő létszám stabilizálásától. (A munkaerőigény több mint hatvan százaléka egyébként az egészségügyben és az oktatásban jelentkezik.)

A számok egyértelműen jelzik: az igények sok esetben meghaladják a lehetőségeket és a számok mögött az is felfedezhető, hogy sokan — még ma sem és még mindig — egyszerűen nem veszik tudomásul a megmásíthatatlan tény, hogy tudniillik: nincs és egyelőre nem is lesz — a szó valamikori, ha úgy tetszik kiasz-zikus értelmében vett — szabad munkaerő. Igaz: a népgazdasági tervezők is számolnak a munkaerőforrások bővítésének lehetőségével, de ez ma már egészen mást jelent, mint akár csak tíz évvel ezelőtt. Elsősorban minőségi változásokkal

lehet számolni, ha ezt a termelőszférában, a gyakorlati életben is komolyan veszik. Változtatni kell az oktatás, a szakképzés szerkezetén, ami — enyhén szólva is — nem minden téren igazodik a népgazdaság szükségleteihez. Alighanem gyökeres reformokkal kellene hatékonyabbá tenni a pályaválasztási munkát és nem volna szabad sajnálni a fáradságot semmitől, aminek segítségével elérhető lenne hogy a pályaválasztási munkát és sok esetben még bőven munkaképes korúak egyre nagyobb hányada tartsa érdemesnek a további munkát. Elodázhatatlan feladat a csaknem félmillió csökkent munkaképesítő dolgozó gyors, okos, humánus rehabilitációjára, lehetőség szerinti foglalkoztatásra. És mindezek mellett: a szakmai továbbképzés, s ez ügyben érdemesnek látszik néhány mondat erejéig elidőzni.

A televízió műsora a napokban sokoldalúan elemezte az ország munkaerő-gondjait. A Szerszámipari Művek egyik gyárának vezetője kerekén és könnyedén kijelentette, hogy az ő gyárukban betanított munkásokból ritkán lesznek szakmunkások, mert — úgymond — „erre nincs igény, az emberek nem hajlandók tanulni...” Szabad legyen megkérdőzni: mennyiben hajlandóság kérdése ez? Persze olyan esetben — mint ezt ugyanebben a tv-műsorban, a Magyar Posztó egyik munkásnőjétől hallhattuk — ha a korszerű gépeken, a magasabb szaktudást követelő munkával lényegesen kevesebbet keresnek a munkások, akkor aligha vállallják a szakmai továbbtanulás kétélyes terheit. No de hogy fordulhat elő ilyesmi és egyáltalán: micsoda anakronizmus, semmivel sem magyarázható el-lentmondás az, hogy aki tanul esetenként hátrányosabb helyzetbe kerül annál, aki nem tanul, aki az egyik évet a másik után ugyanannál a gépnél, ugyanannál a munkafolyamatnál „húzza le”. Nincs rá hely, de könnyűszerrel bebizonyítható: a legnagyobb létszámtartalékok éppen a szakmai továbbképzéssel mozgósíthatók, s ennek belátásához még különösebb határozatok, rendeletek sem kellenének, csupán a valósággal komolyan törődő gondolkodás főként a vállalatoknál.

S amíg az efféle gondolkodásmódnak a vállalatok jórészenél szinte nyomát sem látni, addig a munkaerő-gazdálkodással és -politikával foglalkozó irányítószervek kénytelenek a vállalatok helyett gondolkodni és esetenként cselekedni. Pedig ezeknek az intézményeknek végtére is nem a napi munkaerő-gondok már-már túlzott módszerekkel való megoldása, vagy legalább enyhítése lenne a feladatuk (s ezt éppen a szóbanforgó intézményekben tudják a legjobban), hanem a nagyobb távlatokban való gondolkodás és cselekvés. Hogy csak egyetlen példát említsék: már évekket ezelőtt meg kellett volna teremteni annak elvi és gyakorlati feltételeit, módjait, hogy a rendelkezésre álló munkaerőt esetenként a népgazdasági igényeinek megfelelően átcsoportosíthassák. Ez nem valósulhatott meg, egyrészt mert mind a mai napig nem sikerült megnyugtatóan tisztázni, hogy honnan, hogyan és hova irányítsunk bizonyos számú munkaerőt, vagyis hiányoznak a munkaerő tervszerűen irányított, vagy befolyásolt mobilitásának elemei — és viszonylag objektív — kritériumai. De nem sikerült megoldani e feladatot azért sem, mert ehhez a szakemberek széles csoportjának hosszabb ideig való, rendkívül sokoldalú és alapos együttműködése szükséges. S e szakemberek jórésze sajnos egészen más gondokkal, bajokkal kénytelen nap mint nap megbirkózni...

A munkaerőhelyzet normalizálásához azonban egyéb szempontokat is figyelembe kell venni. Mindenekelőtt a teljesítmény és termelékenységi tartalékok jobb kihasználását (egyévtalán: kihasználását), ami jórészt a normamunka korszerűsítésétől, az anyag, az alkatrész, a szerszámellátás zavarainak lehetőség szerinti kiküszöbölésétől, a nagyértékű állóeszközök folyamatos működtetésétől, a szigorúbb kooperációs feyelemléltől függ, a technológiai és általános munkafegyelméről nem is beszélve. Anynyit azonban ez utóbbival kapcsolatban is meg kell jegyezni, hogy a laza munkafegyelm nemcsak — és talán nem is elsősorban — az úgynevezett „lógások” megszüntetésével szigorítható, hanem minden olyan tevékenység megszüntetésével (értelmenlen értekezletet, semmire sem vezető tanácskozások, munkaidő-kezelmények stb.), amelyek jelentősen eszkö- kentik az amúgyis szűkös munkaidőalapot. Illusztrációként — és különösebb kommentár helyett — legyen szabad még egy adatot idéznem: az évi munkaidő-alapból, a fél-égyórás, úgynevezett tört-napi hiányzások miatt országosan annyi munkaidő vész kárba, amely kerekén 50 ezer ember egy évi munkaidőjével egyenlő. Emlékeztetőként: a következő öt évben, ötvenezerral akarja növelni a foglalkoztatottak számát a gépipar.

Vértés Csaba